

สรุปผล
โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การถ่ายภาพแนวสารคดี
หัวข้อ “เมืองเชียงราย”
7–9 กรกฎาคม 2550
ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

จัดโดย หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ร่วมกับ สมาคมฝรั่งเศส-ไทย เชียงราย

สถานที่ ห้อง 306 อาคารศูนย์อาหารและกิจกรรมนักศึกษา (D1) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย

วัน/ เวลา 7–9 มิถุนายน 2550 รวมระยะเวลา 3 วัน

ผู้เข้าร่วม

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้ตั้งเป้าผู้เข้าร่วมไว้จำนวน 20 คน แต่มีผู้เข้าร่วมจริงจำนวน 26 คน
ประกอบด้วย

- เจ้าของกิจการ จาก หจก. แม่จันคำวิสดุ
- เจ้าหน้าที่สถานีวิทยุกระจายเสียง 914 อ. แม่จัน
- อาจารย์และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- นักศึกษาจากชมรมถ่ายภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- นักศึกษาระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

วิทยากร M. Nicolas PASCAREL ช่างภาพชาวฝรั่งเศส

ผู้แปล/ ผู้ช่วยวิทยากร

1. ผศ.ดร.สุนันทา ฟาเบรอ หัวหน้าหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศสฯ
2. อาจารย์โชติกา เตชะนิยม อาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา
3. อาจารย์ทินกร นุกูล อาจารย์จากสมาคมฝรั่งเศส-ไทย เชียงราย

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ จัดขึ้นเป็นระยะเวลา 3 วัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และผู้สนใจทั่วไป ได้รับความรู้และเทคนิคการถ่ายภาพแนวสารคดี รวมถึงได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติถ่ายภาพ โดยมีช่างภาพชาวฝรั่งเศส ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์การถ่ายภาพโดยตรงมาให้ความรู้ การดำเนินงานตลอดระยะเวลา 3 วัน มีกิจกรรมหลากหลายดังนี้คือ

วันที่ 7 กรกฎาคม 2550 เวลา 13.00 – 18.00 น.

เวลา 13.00 น. เริ่มต้นด้วยการแสดงผลงานภาพถ่ายแนวสารคดีชิ้นล่าสุดของ M. Nicolas PASCAREL ที่ถ่ายทำในกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เพื่อนำเสนอสภาพสังคม วิถีชีวิต ผู้คน และผลที่เกิดขึ้นจากสงคราม โดยผลงานภาพถ่ายสารคดีเล่าเรื่องประวัติศาสตร์นี้ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่ง M. Nicolas ได้เล่าว่าต้องใช้เวลาและความอดทนมากพอสมควรในการศึกษาว่าจะถ่ายอย่างไร เพื่อให้ภาพถ่ายสื่อออกมาให้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นที่นั่น และบรรยากาศของสถานการณ์ตรงนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งบางภาพจะถ่ายในเวลาเดียวกันแต่คนละวัน การถ่ายภาพสารคดีชิ้นนี้ไม่ได้ใช้โปรแกรมโฟโต้ชอปเข้ามาช่วยในการแต่งภาพ และถ่ายโดยใช้กล้องฟิล์ม ถ้าถ่ายภาพในสถานที่ที่มีแดดมาก แสงสว่างไม่พอ ก็ใช้ไฟฉายหรือไฟจากรถเข้าช่วย นอกจากนี้วิทยากรยังได้นำเสนอภาพถ่ายเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คนในแถบลุ่มแม่น้ำโขงให้ผู้เข้าอบรมได้ชมอีกด้วย

หลังจากนั้น วิทยากรได้ให้ผู้เข้าอบรมชมภาพยนตร์เกี่ยวกับการทำงานถ่ายภาพของช่างภาพสงครามชาวอเมริกัน Mr. James Nachtwey เพื่อเรียนรู้วิธีการและเทคนิคการถ่ายภาพ การเตรียมตัวเดินทางของช่างภาพ การติดตามข่าวสารให้ทันสถานการณ์ตลอดเวลา รวมถึงปัญหาและอุปสรรคระหว่างการทำงาน ฯลฯ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการถ่ายภาพในโอกาสต่อไป

ก่อนจบการบรรยายในวันนี้ วิทยากรได้นัดแนะเวลาและสถานที่ เกี่ยวกับกิจกรรมการถ่ายภาพนอกสถานที่ โดยในวันพรุ่งนี้ เวลา 10.00 น. ให้ทุกคนพร้อมกันที่สมาคมฝรั่งเศส-ไทย เชียงราย เพื่อจัดกลุ่มออกไปถ่ายภาพตามสถานที่ต่าง ๆ

วันที่ 8 กรกฎาคม 2550 เวลา 10.00 – 19.00 น.

เวลา 10.00 น. ผู้เข้าอบรมพร้อมกันที่สมาคมฝรั่งเศส-ไทย เชียงราย เพื่อจัดกลุ่มและเตรียมความพร้อมก่อนไปถ่ายภาพ วิทยากรให้คำแนะนำการถ่ายภาพ และแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ไปตลาดเทศบาลเมืองเชียงราย และสถานีขนส่ง โดยมีอาจารย์ทินกร นุกูล คอยให้คำแนะนำ

กลุ่มที่ 2 ไปวัดพระแก้ว วัดกลางเวียง โดยมีวิทยากรคอยให้คำแนะนำ

เวลา 13.30 น. ทุกคนพบกันที่สมาคมฝรั่งเศส-ไทย เชียงราย อีกครั้ง เพื่อสลับตัววิทยากร

กลุ่มที่ 1 ไปวัดพระแก้ว โดยมีวิทยากรคอยให้คำแนะนำ

กลุ่มที่ 2 ไปสถานีขนส่ง และตลาดเทศบาลเมืองเชียงราย โดยมีอาจารย์ทินกร นุกูล คอยให้คำแนะนำ

เวลา 17.00 น. ผู้เข้าอบรมทั้ง 2 กลุ่มรวมตัวกันที่วัดร่องขุน อ. พาน เพื่อถ่ายภาพวัดและสถานที่ใกล้เคียง ต่อจากนั้นไปถ่ายภาพบรรยากาศของทุ่งนา ไร่ ทิวทัศน์ ที่ไร่บุญรอด แล้วแยกย้ายกันกลับ โดยในวันพรุ่งนี้ให้ผู้เข้าอบรมส่งผลงานภาพถ่ายคนละ 10 ภาพ

วันที่ 9 กรกฎาคม 2550 เวลา 16.00 – 18.30 น.

เวลา 16.00 น. วิทยากรวิเคราะห์ผลงานภาพถ่ายของผู้เข้าอบรม เพื่อชี้ให้เห็นจุดเด่น และข้อควรแก้ไข รวมถึงให้คำแนะนำ และเทคนิคที่เหมาะสมในการถ่ายภาพของแต่ละคน และได้เลือกภาพถ่ายของผู้เข้าอบรมคนละ 1 ภาพ เพื่อรวบรวมเป็นผลงานลงในหนังสือ “ภาพถ่ายเมืองเชียงราย”

ภาพถ่ายที่ชนะเลิศ 2 ภาพ เป็นผลงานของ

1. นายกิตตินาท ชาติเขยแดง นักศึกษาสำนักวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4
2. นายพิชญ์ บุญเลี้ยง นักศึกษาสำนักวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ ชั้นปีที่ 1

หลังจากนั้น ผศ. ดร. สุนันทา ฟาเบร (หัวหน้าหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศสฯ) ได้กล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกให้วิทยากร และได้ร่วมกับ M. Nicolas PASCAREL และ M. Guy Heidelberger (ผู้อำนวยการสมาคมฝรั่งเศส-ไทย เชียงราย) มอบใบประกาศนียบัตรแก่ผู้เข้าอบรมทุกคน

ปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการเวลา 18.30 น.

เทคนิคการถ่ายภาพที่น่าสนใจ

1. “If your pictures aren’t good enough, you’re not close enough.” (Robert Capa)
(ถ้าภาพถ่ายเรายังไม่ดีพอ แสดงว่าเราเข้าใกล้ภาพนั้นยังไม่มากพอ: Robert Capa)
2. นักถ่ายภาพสารคดีต้องมีความอดทนมากพอสมควรในการที่จะศึกษาว่าจะถ่ายภาพนั้น ๆ อย่างไร จึงจะทำให้ภาพถ่ายสามารถสื่อออกมาได้ว่ามันเกิดอะไรขึ้น และมีบรรยากาศเป็นอย่างไร
3. การถ่ายภาพสารคดี นักถ่ายภาพอาจจะใช้เทคนิคโดยการไปสังเกตสถานที่ แล้วจึงถ่ายภาพในเวลาเดียวกันแต่คนละวันกัน
4. การถ่ายภาพสารคดีควรมีการวางแผนความคิดก่อนว่าเราต้องการนำเสนออะไร และเวลาถ่ายก็ให้เจาะจงสิ่งที่ต้องการให้เด่นขึ้นมา (โฟกัสอย่างใดอย่างหนึ่ง) ไม่ควรถ่ายทั่ว ๆ ไป จะทำให้ภาพไม่น่าสนใจและหาจุดเด่นไม่ได้
5. นักถ่ายภาพจะต้องมีความตั้งใจ มีความกล้าที่จะเข้าไปถาม กล้าที่จะเข้าไปถ่ายภาพในทุกแง่มุม ไม่ว่าจะโดยการนั่ง ยืน หรือแม้กระทั่งนอน
6. ตัวผู้ถ่ายภาพจะรู้เองว่ากล้องชนิดไหนควรใช้ตอนไหน จะไม่มีกล้องชนิดใดดีกว่ากัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน

7. ต้องให้ความสำคัญในเรื่องการจัดภาพ ความชัดเจน ความเจาะจง แสง ความชัดลึก เวลาในการถ่ายภาพ สิ่งเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ภาพถ่ายสวยงามและสมดุล
8. ในกรณีตอนกลางคืน ถ้าแสงไม่พอ อาจจะใช้ไฟฉาย หรือแสงไฟจากกรณเข้าช่วยก็ได้
9. ในภาพหนึ่งภาพไม่ควรมีวัตถุหลายสิ่งหลายอย่างมากเกินไป
10. การถ่ายภาพคนจากด้านหลังจะทำให้ภาพไม่น่าสนใจ ถ้าจะถ่ายจะต้องมีเหตุผลหรือเหตุการณ์อยู่ข้างหน้า จึงจะน่าสนใจ
11. การถ่ายภาพคนต้องใช้เวลา ควรฝึกฝนให้มาก ๆ เพื่อจะได้เกิดทักษะ
12. ระยะ/ ความห่างจากวัตถุที่จะถ่ายก็มีผลต่อภาพด้วย
13. เมื่อมีการนำเสนอภาพถ่ายจะต้องจัดเรียงให้ดี จัดเรียงให้เป็นเรื่องราวออกมา ไม่ควรจะนำเสนอภาพที่สวยงามแล้วตามด้วยภาพที่ไม่สวย

ประโยชน์และผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

1. ผู้เข้าร่วมอบรมได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการถ่ายภาพแนวสารคดี ได้แนวคิด มุมมอง และเทคนิคที่เป็นประโยชน์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้
2. ผู้เข้าร่วมอบรมได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็นด้านการถ่ายภาพซึ่งกันและกัน
3. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการเรียนการสอน
4. เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ให้อาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในการศึกษาและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการถ่ายภาพ
5. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงได้เผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน สังคม และภูมิภาค

ข้อสังเกตจากการเข้าร่วมโครงการ

1. การอบรมในครั้งนี้ ได้รับความสนใจจาก อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง รวมทั้งผู้สนใจจากหน่วยงานภายนอก จึงถือได้ว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
2. วิทยากรมีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการถ่ายภาพเป็นอย่างมาก จึงสามารถให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการถ่ายภาพได้เป็นอย่างดี สามารถตอบคำถามหรือข้อสงสัยได้ชัดเจนและตรงไปตรงมาง่ายแก่การเข้าใจ
3. ผู้เข้าร่วมอบรมมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและซักถามตีความ จึงทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ซึ่งบางท่านบอกว่าได้มุมมองใหม่ ๆ ที่เป็น

ประโยชน์จากวิทยากรและผู้เข้าร่วมด้วยตนเอง ซึ่งมีประโยชน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน การทำงาน และการเรียนได้

4. ผู้เข้าร่วมอบรมมีความประทับใจในสถานที่ การอำนวยความสะดวกของบุคลากร ความตั้งใจของวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ซักถาม และการแสดงความ คิดเห็นได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการในลักษณะนี้อีก เพราะเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อ นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก และถ้าเป็นไปได้ควรเพิ่มระยะเวลาในการ จัด เพราะจะทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายภาพได้อย่างลึกซึ้งในระดับที่ สามารถนำไปใช้งานได้จริง และมีเวลาฝึกปฏิบัติพอเพียง เมื่อมีปัญหาก็สามารถสอบถาม วิทยากรได้ทันที
2. การจัดอบรมครั้งนี้มีประโยชน์แก่นักศึกษาที่สนใจในการถ่ายภาพ หรืออยู่ชมรมถ่ายภาพ ดังนั้น ควรมีการจัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและเพิ่มทักษะให้กับนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
3. ควรมีเอกสารประกอบเป็นรูปเล่ม เพื่อสะดวกต่อการเรียนและสามารถใช้เป็นคู่มือศึกษาค้นคว้า ด้วยตัวเองได้อีกครั้ง
4. ผู้สนใจสามารถเข้าชมผลงานของ M. Nicolas PASCAREL ได้ที่ <http://www.pascarel.com>
5. ผู้เข้าร่วมอยากให้มีการจัดอบรม/ สัมมนาครั้งต่อไปในหัวข้อดังนี้
 - a. เทคนิคการถ่ายภาพเบื้องต้น
 - b. การถ่ายภาพในรูปแบบต่าง ๆ
 - c. การใช้อุปกรณ์เกี่ยวกับการถ่ายภาพ

หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง -- รายงาน